Hukuk Bölümü 2000/79 E., 2000/79 K.

- **GEÇMİŞE ETKİLİLİK**
- **GÖREV KURALININ GEÇMİŞE ETKİLİ OLMASI**
- **GÜMRÜK PARA CEZASI**

- 4458 S. GÜMRÜK KANUNU [Madde 242]
- 4458 S. GÜMRÜK KANUNU [Madde 247]
- 1615 S. GÜMRÜK KANUNU (MÜLGA) [Madde 156]
- 1615 S. GÜMRÜK KANUNU (MÜLGA) [Madde 158]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 14]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 15]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 19]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 27]

"İçtihat Metni"

OLAY : İzmir Gümrük Müdürlüğünün denetimi altında faaliyet gösteren METEOR Tur.Tic.A.Ş.'ne ait Gümrük Hattı Dışı Eşya Satış Mağazasında yapılan inceleme ve denetim sonucunda, Gümrük Hattı Dışı Eşya Satış Mağazaları ve Depoları Yönetmeliğinin 36. maddesinde belirtilen limiti aşan sigara satışı yapıldığının saptandığı nedeniyle adıgeçen firma hakkında, her bir satış için anılan Yönetmelik hükmü gereğince 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 156/2. maddesinde öngörülen gümrük para cezası uygulanmış olup; İzmir Gümrük Müdürlüğünce 20.9.1999 tarihinde verilen para cezasına ilişkin 239 adet kararın, yapılan itirazın reddi yolundaki İzmir Gümrükler Başmüdürlüğünün 20.12.1999 tarihli kararları ile tasdik edilmesi üzerine, davacı şirket, idari yargı yerinde söz konusu kararların iptali istemiyle dava açmıştır. İZMİR 2. İDARE MAHKEMESİ; 25.1.2000 gün ve E: 2000/31, K: 2000/65 sayı ile, 2577 sayılı İYUK.'nun 2. maddesinde idari dava türlerinin sayıldığı; 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 158. maddesinde, bu kanunda yazılı para cezaları hakkında gümrük idaresince verilecek kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yetkili mahkemeye müracaatla itiraz olunabileceğinin kurala bağlanmış olup, burada sözü geçen "yetkili mahkeme" ibaresi ile adli yargı düzenine dahil mahkemenin kastedildiği; bu durumda, 1615 sayılı Yasa'nın 156. maddesine göre verilen dava konusu para cezalarına ilişkin davanın asliye ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş, bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı Şirket, aynı istekle, 15.2.2000 gününde adli yargı yerinde dava açmıştır.

İZMİR 5. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ; 26.6.2000 gün ve E: 2000/274, K: 2000/932 sayı ile, 1615 sayılı Gümrük Yasasını yürürlükten kaldıran 4458 sayılı Gümrük Yasasının 242. maddesinin 3. bendi uyarınca, gümrük idaresince verilen cezalara karşı 7 gün içinde kararı alan gümrük idaresinin bağlı bulunduğu gümrük başmüdürlüğü nezdinde itirazda bulunulabileceği, ilk kararın alındığı idarenin gümrük başmüdürlüğü olduğu hallerde bu karara karşı 15 gün içinde Gümrük Müsteşarlığına itiraz edilebileceği; gümrük başmüdürlükleri ile Gümrük Müsteşarlığı kararına karşı işlemin yapıldığı gümrük müdürlüğünün veya gümrük başmüdürlüğünün bulunduğu yerdeki idari yargı mercilerine başvurulabileceğinin belirtildiği; bu durumda, dava konusu itiraza bakma görevinin idari yargıya ait olduğu ve görev konusu kamu intizamından olup diğer usul hükümleri gibi yayımlandığı tarihte yürürlüğe girdiğinden itirazın görev yönünden reddi gerektiği gerekçesiyle Mahkemenin görevsizliğine, daha önce İdare Mahkemesi'nce görevsizlik kararı verilmiş olması nedeniyle olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğundan bahisle çözümü için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiş; bu kararda, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Sabriye KÖPRÜLÜ, Ayla ALKIVILCIM, Dr. Serdar ÖZGÜLDÜR ve Hıfzı ÇUBUKLU' nun katılımlarıyla yapılan 18/12/2000 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa EKİNCİ ile Danıştay Savcısı O. Cem ERBÜK'ün davada idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararı üzerine kendine gelen davada İzmir 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nce de görevsizlik kararı verilmesi nedeniyle, anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş olup, hukuk alanında doğan bu uyuşmazlığın giderilmesi isteminin davanın taraflarınca ileri sürülmesi ve 15/b. maddesine göre de bu istem üzerine mahkemece dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi gerekmekte iken, son görevsizlik kararını veren adli yargı yerince, ayrıca görevli merciin belirlenmesi için dosyanın re'sen gönderilmesi yolunda bir karar verilmiş olması karşısında, yargı merciilerinin Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurmalarını düzenleyen 19. madde kapsamında uyuşmazlık doğduğunun kabulü gerek dava ekonomisine gerekse Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kuruluş amacına uygun olacağından, başvuruda usule aykırılık görülmemiş, esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME:

Dava, gümrük para cezasına ilişkin işlemlerin iptali isteminden ibarettir. Mülga 19.7.1972 tarih ve 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 158. maddesinin son fıkrasında, Gümrük İdaresince verilen ceza kararlarına karşı yapılan itirazlar üzerine, Gümrükler Başmüdürlükleri ile Gümrükler Genel Müdürlüğünce tesis olunan işlemlere karşı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yetkili mahkemeye başvurularak itiraz edileceği hükme bağlanmış; anılan Kanun'un uygulanmasına ilişkin Gümrük Yönetmeliği'nin 442. maddesinde, Yasa'da sözü geçen yetkili mahkemenin Asliye Ceza Mahkemesi olduğuna işaret edilmiş; gerek uygulamada gerekse yerleşik yargısal içtihatlarla, gümrük para cezasına karşı yapılan itirazları incelemekle adli yargı yerinin görevli olduğu kabul görmüş bulunmakta idi.

Anılan 1615 sayılı Yasa'yı yürürlükten kaldıran 27.10.1999 tarih ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinin 3., 4., 5. ve 6. bendlerinde gümrük vergilerine ve cezalarına karşı gümrük idaresi nezdinde yapılacak itirazlarda izlenecek yöntem gösterilmiş ve 7. bendinde, "Gümrük başmüdürlükleri ile Gümrük Müsteşarlığı kararlarına karşı işlemin yapıldığı gümrük müdürlüğünün veya gümrük başmüdürlüğünün bulunduğu yerdeki idari yargı mercilerine başvurulabilir." denilmiş, ancak mülga 1615 sayılı Yasa'ya göre tesis edilen ceza kararlarına karşı açılacak ya da açılmış olup da sonuçlanmamış davalar ile ilgili olarak herhangi bir geçici hükme yer verilmemiştir.

4.11.1999 tarih ve 23866 sayılı resmi Gazetede yayımlanan 4458 sayılı Yasa, 247. maddesindeki "Bu Kanun yayımını izleyen tarihten itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer." kuralı uyarınca, 5.2.2000 gününde yürürlüğe girmiştir. Olayda, dava konusu gümrük para cezası, mülga 1615 sayılı Yasa hükümlerine göre verilmiş olup; yeni Yasa Resmi Gazetede yayımlanmış olmakla

birlikte mülga Yasa'nın yürürlükte bulunduğu dönemde idari itiraz yolunun tüketilmesi üzerine açılan davada, yeni Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce idari yargı yerince verilen görevsizlik kararında, işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükteki eski Yasa'ya göre adli yargının görevli olduğuna işaret edilmiş; bunun üzerine adli yargı yerinde açılan davada ise, yeni Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra verilen görevsizlik kararında, yeni Yasa hükümlerine göre idari yargının görevli olduğu belirtilmiştir. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Buna göre, davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, yeni bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya göre görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

Hernekadar, sadece görev kuralı değil, Gümrük Kanunu tümüyle değiştirilmiş ise de; incelenen uyuşmazlıkta dava konusu edilen idari para cezasının hukuki niteliğinde bir değişiklik sözkonusu olmadığına ve yasakoyucu tarafından, yeni Gümrük Kanunu'ndaki görev kuralının, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair geçici bir hüküm getirilmediğine göre, kamu düzenine ilişkin bulunan görev kuralının geçmişe etkili olacağı yolundaki genel hukuk ilkesi karşısında, gümrük para cezasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde, yürürlükte bulunan 4458 sayılı Yasa'nın 242/7. maddesi uyarınca idari yargı yeri görevli bulunmaktadır. Açıklanan nedenlerle, İzmir 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi kapsamında görülen başvurusunun kabulü ile İzmir 2. İdare Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle İzmir 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi kapsamında görülen başvurusunun KABULÜ ile İzmir 2. İdare Mahkemesi'nin 25.1.2000 günlü, E: 2000/31, K: 2000/65 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 18.12.2000 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ ile karar verildi.